

ไชยา พลช่าง 2554: แนวทางการพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนเชิงบูรณาการที่เหมาะสม โดยชุมชน
ยางคำ อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น ปรัชญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
สาขาพัฒนาสังคม โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:
อาจารย์เดชรัต สุขกำเนิด, Ph.D. 209 หน้า

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ 1) เพื่อศึกษาระบบสวัสดิการชุมชนในรูปแบบต่างๆที่มี
มีอยู่แล้วในชุมชนทั้งที่จัดการโดยรัฐ เอกชน และชุมชน 2) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดระบบ
สวัสดิการชุมชนที่เหมาะสมโดยชุมชน 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนที่เหมาะสม โดย
ชุมชนตำบลยางคำ อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ที่เน้น
กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยมีขั้นตอนในการวิจัย ได้แก่ การสำรวจพื้นที่ การวิเคราะห์เอกสาร และการ
เก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ด้วยการจัดการความรู้ จากการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ การสนทนากลุ่ม รวมทั้ง
การเน้นให้เกิดการสรุปทริเอนองค์ความรู้จากพื้นที่ โดยมีผลการศึกษาค้างนี้

ชุมชนยางคำ เป็นชุมชนในชนบทอีสาน มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อาชีพ
โดยส่วนใหญ่ของชาวบ้านคือ ทำนา สภาพสังคมการอยู่ร่วมกันด้วยการพึ่งพาอาศัยกันแบบเครือญาติ วิถีที่ดำรง
อยู่จึงสะท้อนให้เห็นภาพสังคมที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ระบบความสัมพันธ์ของคนตำบลยางคำกับแหล่งทรัพยากร
ธรรมชาติยังคงดำเนินมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

จากการศึกษาครั้งนี้ สามารถแบ่งพัฒนาการการจัดระบบสวัสดิการชุมชนในพื้นที่ตำบลยางคำ ออกได้
เป็น 3 ยุค ได้แก่ 1) ยุคเบ่งแย่ง เป็นยุคแห่งการจัดสวัสดิการในระบบวิถีชุมชน ซึ่งประกอบด้วย ฐานวัฒนธรรม
ฐานวิถีการผลิต ฐานศาสนาและความเชื่อ เป็นรูปแบบการช่วยเหลือเกื้อกูลกันทางสังคมโดยผ่านระบบเครือญาติ
และระบบความเป็นชุมชน 2) ยุคการจัดสวัสดิการที่มีรัฐเป็นแกนหลัก เป็นยุคแห่งการจัดสวัสดิการเชิงสังคม
สังเคราะห์ ประกอบด้วยระบบสวัสดิการสังคมขั้นพื้นฐานด้านต่างๆ 3) ยุคการจัดสวัสดิการสังคมทางเลือก
เป็นยุคแห่งการจัดสวัสดิการที่ชุมชนร่วมกับองค์กรรัฐและองค์กรเอกชนภายนอก เช่น การก่อเกิดของกองทุน
สวัสดิการชุมชนออมวันละบาทของตำบลยางคำ

แนวทางการพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนที่เหมาะสมโดยตำบลยางคำ คือ 1) การบูรณาการเป้าหมาย
ร่วมของการจัดสวัสดิการของคนในตำบล 2) การบูรณาการแผนระดับท้องถิ่นสู่ระดับนโยบายและแผนที่ผ่าน
กระบวนการกำหนดจากฐานสมาชิกที่หลากหลาย 3) การบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่
4) การสร้างระบบความสัมพันธ์เชิงพื้นที่เชื่อมโยงฐานคน ฐานงานและฐานทุนชุมชนเป็นแรงหนุนขับเคลื่อน
งาน 5) การจัดการองค์ความรู้และการสร้างกระบวนการเรียนรู้ชุมชน ให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ